

Hitzen itzala

Koldo Mitxelena Elissalt Euskal Herriko historia garaikideko pertsonaia ezagunenetako bat da zalantzarik gabe. Hizkuntzalari nabarmena izan zen bere garaian eta euskararen alde egindako lanagatik da garrantzitsua batez ere.

Ekain Olaizola

Hamaika artikulu, idatzi eta elkarrizketa publikatu zituen gaztetatik eta baita euskararen erabilera bultzatu zuen hiztegia ere.

Ehun urte pasa dira Erreterian jaio zenetik eta bizitzan zehar han hemen ibili arren, beti izan zituen sustraiak Erreterian, bere herrian.

Euskara batzearen alde egindako lana oinarritzkoa izan zen gaur egun gure hizkuntzak bizirik iraun dezan.

Goiko kalean jaio zen eta halaxe dio bere omenez jaio-tetxean jarrita dagoen harlauzak. Herrian batetik bes-

Argazkia: Foto Poly

tera ibiltzen zenean buruan ibiliko zituen ziur bere ideia argiak. Bere etxea non dagoen ikusita erraz imajina dezakegu behin eta berriro Mikelazulotik pasatzen; baka-rik eta hausnarketan, bai etxetik ateratzen zenean eta baita itzultzen zenean ere. Mikelazulo "ate" berezia izango zen Mitxelenarentzat bertatik plazaratzen baitzen adiskideengana ala erretiratu etxeko intimitate-
ra. Toki magiko bat gogoetarako, barneko mundutik kanpokora ateratzeko eta alderantziz.

XXI. mendean, XX. mendeko jenio bat omentzeko eskultura bat egiteko, ez dut uste bere itxura fisikoa irudikatzen duen figura bat egitea aproposena denik omendutakoaren nortasuna eta burututako lana kon-tuan hartuko bagenu behintzat. Mitxelena pertsona apala zen, langilea eta protagonisten itzalean egoten zena. Bere inguruko idazle eta artisten lana aztertu, kritikatu eta goraiatzeko zuena.

Hau guztia dela eta bere buruan une oro zebiltzan hitzen bitartez omentzea planteatzen dut. Berarentzat garrantzitsuak diren gauzak eskultura ikusten duen edonork antzeman ditzan.

Mitxelenak eguneroko bizitzan paperak edukiko zituen beti inguruan. Irakurtzeko, zuzentzeko, idazteko, irakasteko, etab. Paperak izan ziren bere hurbileneko paisaia. Horregatik izan behar du omenaldiak orri bat, xafla bat. Lehen esandakoaren harira, bere ibilbideen hasiera-bukaeran aurkitzen zuen Mikelazulorekin lotuz, xaflak arkuaren forma behar du, zeharka daitekeen tunelarena.

Bi irudiak batuz Mitxelenari omenaldia egiteko letraz osatutako pasabidea proposatzen dut. Honela, Mitxelenak bere ibilbideetan izaten zuen esperientzia irudika dezake eskultura zeharkatzen duen edonork.

Eskulturak pertsonak zeharkatu ahal izateko tamainakoa izan behar du. Azkar ala poliki pasa daiteke barnetik ala albotik. Pasabidearen hutsunearen forma duenez, eta letrak hustuta daudenez, argiak zeharkatzen ditu. Eguzkia goizetik arratsaldera mugitzen den heinean hitz batzuk ala besteak proiektatutako dira zoruan. Honela, momentu bakoitzean irakur daitezkeen hitzak desberdinak izango dira testuari mugimendua eta bizitza ematen zaielarik.

Mitxelena eta baita beste errenteriarrek ere zumar-dian, gerizpean ibiltzen dira paseatzen zuhaitzen bi errenken artean. Errenka horiek une batez eten egiten dira eta toki hori da aproposena eskultura kokatzeko. Era horretan piezak ibilbidearekin egiten du bat zuhaitzen azpian hostoen itzalak agertzen diren bezalaxe eskulturaren azpian Mitxelenaren hitzak ikusiko ditugularik.

Honela sortu zen "Hitzen itzala" eta halaxe dio bertan ageri den esaldiak:

Ez gaitezen beti, hainbeste aldiz egin dugunez, huts-hutsetik abia: lur landuan, aiseago ereingo dugu erein behar dugun hazi berria.

